

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ДНІ НАУКИ
ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ - 2015

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
(21-22 квітня 2015 року)

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

ЧАСТИНА 7

**Секція
"ПСИХОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ"**

Буряк Н. Б. Рецепції осмислення релігії Еріхом Фроммом в сучасній релігієзнавчій науці...	123
Смельяненко Г. Д. Методологічні новації К. Барта в сучасній теології.....	125
Компанієц Л. В. Ідея реінкарнації в корпусі текстів "Pistis sophia".....	127
Майданевич Л. О. <i>Різноманітні підходи до осмислення сутності релігієзнавчої експертизи.....</i>	129
Мартич Р. В. Формування східнохристиянської традиції осмислення сутності живого.....	131
Предко Д. Є. Формування концепції релігійного почуття В. Джемса: <i>історико-філософські впливи.....</i>	134
Предко О. і. Релігійний досвід як особистісний пошук.....	136
Присухін С. І. "Спокій душі": теолого-богословська інтерпретація поняття.....	138
Решетников І. С. Средиземноморские культы смерти-возрождения и их связь с ранним христианством.....	140
Соломаха І. Г. Віра як об'єкт психоаналітичного осмислення.....	142
Стадник М. М. Уявлення про живе як складова східнохристиянських вчень.....	143
Татарникова О. Ю. Психофізіологічні деформації особистості в контексті гіпертрофованого віросповідання.....	145
Фещенко О. О. Проблема ідентифікації церкви як сакрального місця у пострадянській свідомості.....	148
Шамансурова К. Э. Религия как стратегия совпадающего поведения в период онкологического заболевания.....	148

релігійна віра синтезує, з одного боку, відчуття нумінозного, а з іншого - особисту довіру до об'єкта віри. К. Юнг зазначав, що в умовах прогресуючої раціоналізації сучасного життя віра, не підкріплена розумним обґрунтуванням, не здатна витримати натиск критичної думки. Він також вказував на зв'язок віри та сумніву - чим інтенсивніше віра, тим сильніший сумнів.

Дещо різниться осмислення віри В. Франклом. Її джерелом він вважає трансцендентальний "надсмісл", який суголосний юнгівському нумінозному. Однак "надсмісл" В. Франкла має моральне значення. Говорячи про зв'язок віри зі смисловим сферою особистості, необхідно відзначити, що сенс і віра подібні за багатьма характеристиками. Віра відноситься до надчуттєвих утворень. Так само як і сенс, віра, з одного боку, вирізняється індивідуальними та унікальними характеристиками, а з іншого - її не можна роздобути ззовні та позбавитися від неї. Сенс та віра є як предметними (віра є завжди віра у щось, сенс завжди є сенс чогось), так і некодифікованими (не піддаються прямому втіленню в систему значень). Як зазначав В. Франкл, втрата сенсу завжди пов'язана з втратою віри.

Для В. Франкла питання про те, чи варте життя того, щоб його прожити, представляло не тільки філософський, але й суто професійний інтерес. Працюючи з 1933 року по 1937 рік в кризовому відділенні однієї з Віденських психіатричних клінік, він часто мав справу з пацієнтами, які намагалися покінчити життя самогубством. Його поготерапія - це метод лікування втрати відчуття осмисленості існування, екзистенційного вакууму, в контексті якого релігійна віра обезцінюється. В. Франкл виокремлює наступні типи цінностей: цінності творчості, цінності переживання і цінності відносин. "Цей ряд відображає три основні шляхи, якими людина може знайти сенс у житті. Перший - це те, що вона дає світові у своїх творіннях, другий - це те, що вона бере від світу під час зустрічей і переживань; і третій - це позиція, яку вона займає по відношенню до своєї ситуації в тому випадку, якщо не в змозі змінити свою долю" [Франкл В. Воля к смислу / В. Франкл. - М. : Апрель-пресс; Эксмо-пресс, 2000. - С. 276]. В. Франкл вважав, що органом велінь царини трансцендентного є совість - смисловий орган, який наділений статусом вищої інстанції. Бог, як персоналізована совість, наповнює діяльність людини, а, отже, її віру смисложиттєвими вимірами.

Отже, в контексті психоаналізу релігійна віра пов'язується з інстинктивним несвідомим (З. Фройд), з сферою нумінозного (К. Юнг) як актуалізацією ірраціонального, з методом логотерапії (В. Франкл) як пошуком сенсу життя.

М. М. Стадник, д-р філос. наук, КУім. Б. Грінченка, Київ
mstad@mail.ru

УЯВЛЕННЯ ПРОЖИВЕ ЯК СКЛАДОВА СХІДНОХРИСТИЯНСЬКИХ ВЧЕНЬ

На сучасному етапі, коли відбувається помітне зростання ролі релігійного світосприйняття у житті українського суспільства, а в контексті

християнської цивілізації - перехід до "нового" християнства особливого звучання набувають ідеї мислителів східної патристики. Східна патристика, заклавши основи християнського богослов'я, з одного боку, здійснила синтез релігійних цінностей християнства та античної філософії, з іншого - стала транслятором їх ідей у подальший розвиток духовної культури, гуманістична далаєкодія яких відчувається і дотепер. Отці східної церкви відстоювали та утверджували ідеї цінності живого як творіння Божого, трепетного до нього відношення, обоюноючи будь-який прояв життя, наділяючи його духовно-моральнісними вимірами. Актуалізація їх вчень має значення для сучасної України, оскільки саме східна патристика безпосередньо пов'язана з православ'ям, яке упродовж століть задавало ритм та вектор розвитку вітчизняної культури.

Осмислення живого "вплетене" в богословську канву праць отців церкви. Східна патристика є етапом у розвитку історії філософії, причому уявлення про живе стає основою осягнення Бога, співвідношення духу, душі та тіла, космології (М. Браш, В. Віндельбанд, Ф. Фаррар, Е. Целлер та ін.). Розуміння особливостей живого східно-християнськими мислителями стало можливим завдяки концептуалізації проблем християнського віровчення в царині онтології, гносеології, антропології (Ф. Владимирський, Філарет (Д. Гумілевський), К. Скворцов, П. Флоренський та ін.). Принципово важливою, є ідея осмислення створеного "сущого", завдяки якій дослідники підійшли до проблеми "живого" (але тільки в якості вияву іпостасі), розрізняючи "живе" в іпостасному вираженні істою та розумне живе в іпостасному вираженні особистістю.

Важливим є осмислення проблеми "живого" ранньохристиянськими мислителями в аспекті визначення його змісту як твірною начала, через встановлені внутрішні взаємовідносини між одухотвореними істоюми, через спосіб існування та пізнання, зв'язок душі й тіла, а також питання походження й сутності живого у співвіднесенні з духовним світом людини, гріховністю і падінням, спасінням, першообразною красою людини і, нарешті, цінністю космосу через акт творення (еп. Василій (Родзянко).

Відстежуючи різноманітні підходи до осмислення уявлень про сутність живого як складової вчень східної патристики з'ясовуємо, що дана проблема набуває нового звучання у контексті сотеріологічної (М. Оксіюк), христологічної (О. Давиденков), космологічної (Л. Литвиненко), антропологічної тематики (К. Керн, А. Мартинов, В. Несмелое, О. Предко). Нові горизонти антропологічного "бачення" живого відкривають наукові розвідки С. Білика, О. Вдовиної, Ф. Владимирського, Н. Жиртуєвої, І. Зізіулуca, С. Лурье, Ю. Чорноморця та ін.

Різноманітні підходи до визначення сутності живого безпосередньо пов'язані зі смисловими нюансами поняття "живого". Останнє, особливо в богословській літературі, охоплює широкий смисловий діапазон та корелюється з іншими поняттями - живительний, живити, живоносний тощо. У Біблії живе пов'язується з життям як активністю існування та духовністю, що конститууються в божественному акті творення, який

конкретизується в триаді - буття, існування, життя. Згодом феномен віри стає основою християнського світо- та життєбачення,

Засвідчуючи два принципові підходи в сучасних концепціях походження живого - креаційний та еволюційний, - акцентовано, що протистояння цих підходів є своєрідним підсиленням наукових творчих пошуків, що уможливило появу та розвиток нових напрямів у дослідженнях живого (біохімічних, мікробіологічних, енерго-інформаційних), нових методів системних досліджень живого - синергетичного та інформаційного, а також диференціювання рівнів організації живого - молекулярно-генетичного, онтогенетичного, біохімічного, біогенетичного. Розмаїття структурних рівнів живого позначає те "мереживо координат", завдяки яким ієрархізується та проявляється світ живого в "життє-буттєвості". Великі можливості в дослідженнях живого відкриваються на атомному та електронному рівнях його організації (Дж. Бернал), в контексті фізики живого (С. Снітко, І. Добронравова, Л. Сидоренко та ін.). Різні концепції походження живого- субтратний (А. Кастлер, С. Фокс і К. Дозе), енергетичний (М. Ейген, М. Волькенштейн та ін.) інформаційний (А. Колмогоров, А. Ляпунов, Р. Розен) свідчать про генетичний зв'язок між його структурованістю та функціональністю.

Широкий спектр осмислення живого, життя відстежується у філософії. Нові горизонти в осмисленні сутності живого відкриваються в 60-ті - 80-ті роки ХХ століття з появою біофілософії - синтезу філософсько-гуманітарних і біологічних узагальнень (Б. Ренш, М. Рьюз, Р. Саттлер, Д. Халл та ін.), в якій живе розглядається як цілісність всіх його природних та соціальних рівнів (С. Деніскін, Р. Карпінська, М. Кисельов, В. Крисаченко та ін.), методологічним підґрунтям якої стає коеволуційна пізнавальна модель, де буття природи та суспільства розглядається як процес і результат взаємозв'язку між рівнями живого і неживого, набуваючи форм взаємозалежності: співвідносності, співпорядкованості, урівноваження, узгодженості.

Різноманітні підходи до визначення живого свідчать про те, що в більшості досліджень смислове наповнення понять "живе", "життя" не завжди розмежовується.

Попри розмаїття як богословських, так і наукових праць, присвячених дослідженню проблеми живого, все ж недостатньо висвітленим залишається комплекс питань, пов'язаних із з'ясуванням його сутності в історичній генезі східнохристиянських вчень.

*О. Ю. Татарникова, студ., ДНУ ім. О. Гончара, Дніпропетровськ
tatmikova.elena@bk.ru*

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ДЕФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ГІПЕРТРОФОВАНОГО ВІРОСПОВІДАННЯ

Свідомість є сформованою в антропогенезі специфічною ознакою, притаманною тільки людині. Завдяки їй, членороздільній мові та трудо-